

Očekivanja roditelja u odgoju djece

Dunja KRAPAC

Sažetak

Roditeljska uloga zahtijeva izgrađenost, odgovornost i zrelost, jer će samo takvi roditelji moći odgovoriti osnovnim potrebama djeteta. Emocionalno-socijalne potrebe djeteta su: ljubav, sigurnost, povjerenje i razumijevanje, te doživljaj autoriteta.

Osobni primjer roditelja, njegovo strpljenje, te neprestani rast s djecom postulati su obiteljskog odgoja.

Od mladog bića roditelj može očekivati samo ono što usaduje u djetetovu dušu, ne samo svojim riječima, nego svojim djelom i osobnim primjerom.

Uvodno razmišljanje

Odgoj je međudjelatan odnos roditelja i djece, te kao takav pretpostavlja sveobuhvatnost kreposti, mudrosti i ljubavi.

Samo zrela osoba uravnotežit će zahtjeve duha, uma i srca. Izgradit se u tom pogledu može i onaj koji ima snage i hrabrosti *UPOZNATI SAMOG SEBE*, spoznati svoje dobre i loše nagone. Percepcija slike o sebi osnova je na kojoj se grade odnosi s drugima. Roditeljska uloga zahtijeva izgrađenost, odgovornost, zrelost, te ukoliko smo naučili živjeti u miru sa sobom, utoliko ćemo umjeti ozračje smiraja predavati drugima.

U Jakovljevo poslanici nalazimo misao:

»Tko je među vama mudar i pametan? Neka dobrim življenjem pokaže djela učinjena s blagošću koja je vlastita mudrost!« (Jak 3,13).

I uistinu, najučinkovitija odgojna metoda je »svjedočenje osobnim životom«.

OSNOVNE DJETETOVE POTREBE

Ljubav

Roditeljska ljubav, dakako, nije upitna. Ona je uključena u ulogu oca i majke kao nešto sasvim očekivano. Pronaći pravu mjeru u njezinu iskazivanju nije baš uvijek lako.

Roditelj koji zatomi osjećaje u strahu da ne raspusti i ne razmazi dijete jednako griješi kao i onaj koji »guši« pretjeranom pažnjom ili

»ucjenjuje« ljubavlju (»Neću te više voljeti ako ne pojedeš ručak«). Kadšto tako banalnim izjavama nesvjesno obezvređujemo najuzvišenije osjećaje.

U Prvoj Ivanovoj Poslanici susrećemo: »U ljubavi nema straha, naprotiv, savršena ljubav isključuje strah, jer strah pretpostavlja kaznu. A tko se boji, nije savršen u ljubavi« (1 Iv 4,18).

Dakle, ljubav u slobodi međusobnog uvažavanja, poštovanja osobe kao **BOŽJEG BIĆA** stvorenog na njegovu sliku i priliku.

Sigurnost

Dijete zavisi od svoje okoline. Živeći u svijetu odraslih izloženo je situacijama kojima po prirodi svojeg psihičkog i tjelesnog razvoja još nije doraslo. Da bi uspostavilo odnos s okolinom potreban mu je siguran oslonac.

Roditelji koji su spremni nositi se sa životnim tegobama bit će u mogućnosti pružiti sigurnost. Trajne nesuglasice, emotivna hladnoća i međusobno nevažavanje loš su predložak za oblikovanje mlade duše. Bića koja tek izrastaju u odrasle osobe stasaju oponašajući stil življenja odraslih, ponajprije roditelja. Ako su okruženi sigurnošću, stjecat će samopouzdanje.

Povjerenje i razumijevanje

Međusobni odnos razumijevanja i povjerenja ne stvara se odjednom i naprećac. Takav odnos traži brižnu i ustrajnu njegu. Zapustimo li najljepši ružin grm on će ili uvenuti ili se »razdivljati«. Tako i mlado biće, ako je po prirodi otvoreno (ekstrovertirano), bit će oteresito i agresivno, a ako je zatvoreno (introvertirano), postat će tjeskobno (anksiozno) i potišteno (depresivno). Dijete kojem uskraćujemo povjerenje sumnjičavo je, a razumijevanje ako ne pronade u kući, potražiti će na neprikladnim mjestima (korak po korak k ponoru neprilagođenosti – pušenje, alkohol, droga).

Autoritet

Pitanje roditeljskog autoriteta, dakako, je dvojbena. Koje su njegove granice i gdje su pragovi koje ne smijemo prekoračiti?

Do koje mjere ide sloboda koju dijete treba imati?

Autoritet se može postići pod uvjetima da dijete ima povjerenja u roditelje, potom da ih poštuje. Često se autoritet izjednačuje sa strogošću, pače, prihvaćeni i uvažavani autoriteti vrijedni su poštovanja, a ne strahopoštovanja. S druge, pak, strane roditelji koji žele djetetovu naklonost

zadobiti spuštajući se na razinu njegovih spoznajnih mogućnosti gube respekt, jer ravnopravnost između psiho-tjelesnih neravnopravnih partnera rađa nepouzdanje.

Sloboda kao opće djelatno načelo razvoja mora se pomno i stupnjevito odmjeravati kao što se i tijelo suncu treba postupno i oprezno izlagati, jer unatoč djelotvornosti sunčevih zraka njihovo prekomjerno upijanje može biti štetno. Tako i prevelika količina slobode odjednom dobivena postaje pogubno breme pod kojim se nedozrela osoba lako slama.

U istraživanje provedenom g. 1933., radi utvrđivanja odnosa među članovima obitelji, bilo je uključeno 309 učenika od 10. do 15. godine. Raščlambom rezultata dobiven je značajan podatak koji pokazuje da povezanost članova slabi u onim obiteljima gdje otac nije »glava« kuće. Pretpostavka je da ako se poremeti prirodna hijerarhija koju nam je Bog udijelio, dolazi do »laissez-faire« odnosa između roditelja i djece, dakle, do svojevrstne anarhije. Odgojna uloga majke ne bi trebala biti ugrožena činjenicom što ona nije potpuno jednaka onoj koju je otac naslijedem od Adama zadobio. Upitna je ravnopravnost među fiziološki različitim jedinkama. Prihvaćanjem prirodno određenih uloga uspostavlja se ravnoteža i oblikuje cjelovitost u svojoj punini.

Svevremeni odgojni postulati

Jedan od najznačajnijih odgojnih postulata višekratno je spominjan i nedvojbeno je vezan uz najučinkovitiju odgojnu metodu, a to je odgoj osobnim primjerom.

U knjizi Sirahovoj čitamo: »Pa i umre li otac, kao da i nije umro, jer ostavlja sina sebi slična« (Sir 30,4).

Zar u ovoj životnoj i svevremenoj tvrdnji sazdanom u samo jednoj rečenici ne stoji mudrost odgajanja? Dakako protkana profinjenim nitima strpljenja.

Strpljenje uključuje sveobuhvatnost riječi, misli i djela, jer »*Blaga je besjeda drvo života, a pakosna je rana duhu*«.

Strpljenje pretpostavlja i uvažavanje »nesavršenosti« koju u svoje djece kao nastavku naših htijenja i očekivanja ne volimo pronaći, prisiljeni tada suočiti se sa slikom svojih slabosti.

Iskrenim prihvaćanjem djeteta onakvim kakvo ono jest, bez a priornih određivanja njegovih sklonosti i interesa omogućavamo mu neopterećen razvoj. Sloboda nesputanog razvoja ne sadrži u sebi ravnodušnost ili, pak, nezainteresiranost za sudbinu potomaka, naprotiv, takav pristup zahtijeva suptilniju uključenost u samosavlađivanje.

Roditelj kao identifikacijski model (otac-sinu, majka-kćeri) sabranim i odmjerenim držanjem pokazuje kako izgleda zrela i izgrađena osoba.

Stoga u najosjetljivije doba prijelaza iz djetinjstva u mladenaštvo, kada se sukobljavaju ambivalentni motivi (potreba za sigurnošću i zaštitom, ali i želja za samostalnošću i neovisnošću), roditelj treba zadržavati pribrano. Najopasnije je kada konflikt koji po načelu prirodnog razvoja proizlazi iz sukoba oprečnih motiva (maloprije spomenutih), podgrijavamo prihvaćajući stil neprimjerenog ophođenja (otresit ton, oponiranje, zabrane bez razumne argumentacije i sl.). Dobar roditelj raste sa svojom djecom – poruka je koja ističe važnost uvažavanja i poštovanja osobnosti mladog bića na svim razinama njegova razvoja.

Kakva mogu biti očekivanja roditelja u odgoju djece?

Netko će pomisliti da je tema zapostavljena s obzirom na to da se izravan odgovor na problem nalazi tek pri kraju razmišljanja.

No, deduktivnom raščlambom došli smo do tvrdnje koja nas zasigurno upućuje na upravo proporcionalni odnos između onoga što i kako odgojem usadujemo u dušu djeteta i onoga što od mladog bića možemo očekivati. Naša očekivanja mogu biti upravo tolika kolika je i radost s kojom smo se davali, te kakvoća onoga što smo odgojem predavali... Tradicionalno oblikovani roditelji izjavit će: »Toliko smo se žrtvovali za dijete, a evo kako nam ono to vraća.« Koje li bremenitosti? A možda su se trebali manje »žrtvovati«, a više uživati u njemu i radovati se s njim.

Zaključna promišljanja

Umijeće odgajanja zahtijeva obiteljsko ozračje u kojem ima ljubavi, sigurnosti, povjerenja, razumijevanja i poštovanja.

Zajedništvo pretpostavlja samosvlađivanje i zatamljivanje katkad osobnih htijenja i zanosa a na dobrobit i korist bližnjega. Potrebna je snaga duha da bismo svladavali neminovne životne nedaće. Ako nam je polazište jednostavna misao da je sreća u čovjeku, a ne izvan njega, onda će jednako tako biti istinom i činjenica da je najveća hrabrost pobijediti sebe. Pronaći snagu u sebi da bi pobijedio sebe, čovjek može samo u razgovoru i dogovoru s Bogom. Da bismo naučili one za čije smo životno oblikovanje odgovorni da na isti način dožive Svevišnjega, *mi to osobnim životom moramo svjedočiti.*

PARENT EXPECTATIONS IN CHILD EDUCATION

Dunja Krapac

Summary

The role of parent demands stability, responsibility, and maturity, since only such a parents will respond to the elementary needs of the child. The emotional social qualities the child requires are love, security, confidence, and comprehension, as well as a sense of authority.

The personal example of the parent, his patience, his continous growing-up together with the child, are the postulates of family education.

The parent can expect from the young human being only what he implants himself into the child's soul with his words, his acts, and his personal example.